

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Реабілітаційного центру для людей
із залежністю «Пріоритет»**

25.10.2024

м. Хмельницький, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», групою НПМ здійснено позапланове відвідування закладу приватної форми власності - Реабілітаційного центру для людей із залежністю «Пріоритет»/ Тренінг-центру «Пріоритет»/ Центру з формування здорового способу життя ФОП Каркавін С.С. (далі – Центр, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Хмельницькій області (керівник групи НПМ);

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Центр знаходиться за адресою: провулок Запрудний, 6, м. Хмельницький, Хмельницька область.

Відвідування закладу здійснюється вперше. Підставою цільового відвідування стало повідомлення з приводу жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження та покарання, які застосовуються до людей в Центрі, зокрема застосування до людей жорстоких методів поводження (закриття в підвалі, заподіяння тілесних ушкоджень), обмеження прогулянок на свіжому повітрі; проживання людей із різними видами захворювань, в тому числі із інфекційними, спільно з іншими.

Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) ФОП Каркавін Сергій Сергійович (далі – ФОП) функціонує з основним видом діяльності згідно з КВЕД 63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.у. (основний). Окрім того, до зазначених у ЄДР видів діяльності ФОП належать, серед іншого, діяльності згідно з КВЕД 87.10 Діяльність із догляду за хворими із забезпеченням проживання; 88.10 Надання соціальної допомоги без забезпечення проживання для осіб похилого віку та інвалідів; 62.02 Консультування з питань інформатизації; 87.90 Надання інших послуг догляду із забезпеченням проживання; 87.30 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб похилого віку та інвалідів; 87.20 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію; 88.99 Надання іншої соціальної допомоги без забезпечення проживання, н.в.і.у.

Відповідно до Договору про надання послуг ФОП зобов'язується надавати на користь замовника, який потрапив у хімічну та нехімічну залежність, обумовлені договором інформаційно-консультаційні послуги з метою його адаптації та відновлення відповідно до Програми з відновлення та адаптації осіб

з хімічною та нехімічною залежністю, прийнятої в даному терапевтичному співтоваристві. Послуги надаються на умовах цілодобового перебування на платній основі. Окрім договору, клієнти Центру також підписують документ - «Угода з правилами Центру психо-соціальної ресоціалізації та адаптації «Пріоритет» ФОП Каркавін С.С.», в якому передбачено, зокрема, що клієнт за власним бажанням прибув до Центру, ознайомлений з Програмою психо-соціального відновлення з формування здорового способу життя, ознайомлений та згоден виконувати всі правила Центру, зокрема: «на протязі 2-х тижнів з моменту прибуття в Центр не дзвонити по телефону, а надалі – тільки по узгодженню з директором Центру; не виходити за межі Центру без дозволу або супроводу співробітника Центру».

Заклад, зі слів працівників, розрахований на перебування 25 осіб (далі – підопічні, клієнти Центру). На день відвідування у Центрі перебувало 27 осіб (5 жінок та 22 чоловіків).

У порушення вимог Закону України «Про соціальні послуги» заклад не зареєстровано в Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг. Проте, за повідомленням ФОП, ним вживаються заходи, зокрема, збір відповідної документації, з метою внесення Центру до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Загальна чисельність працівників закладу складає 8 осіб. Під час робочої зміни постійно знаходиться два працівники, які, відповідно до наданої ними інформації, є волонтерами та теж раніше мали різного роду залежності (нарко-, алко-, ігрова) та успішно позбавились від них.

Медичний персонал, в тому числі сестра медична, у штаті відсутня, хоча більшість клієнтів центру потребують медичної допомоги, отримують лікарські препарати. Окрім того, деякі підопічні потребують також консультації лікаря-психіатра.

Заклад розташований в огороженому триповерховому будинку (фото 1). Також наявна доглянута прилегла територія.

У закладі забезпечено триразове харчування шляхом приготування їжі самими клієнтами центру відповідно до графіку чергувань.

Забезпечення підопічних медичними препаратами чи іншими діагностичними послугами здійснюється їх родичами/близькими.

Зі слів працівників закладу, первинну медичну допомогу підопічні отримують відповідно до декларацій, укладених з сімейним лікарем, згідно з Порядком вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 № 503.

Під час відвідування відбулося спілкування з майже усіма підопічними та 3 працівниками закладу. За результатами спілкування інформація щодо жорстокого поводження шляхом завдання тілесних ушкоджень, закриття в підвалі не підтвердилась, жоден із підопічних не повідомив про такі обставини як відносно нього, так і відносно інших клієнтів Центру.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування всіх підопічних у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт) та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності).

В закладі наявне підвальне приміщення, яке потребує дообладнання та огляду щодо можливості його використання в якості найпростішого укриття (фото 2).

2. У будівлі центру наявні засоби первинного пожежогасіння, проте згідно з Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, не встановлено автоматичну систему пожежогасіння.

Відповідно до інформації, викладеній в листі Хмельницького РУ ГУ ДСНС України у Хмельницькій області за результатами проведення профілактичного відпрацювання в закладі 21.06.2024, також встановлено факти неналежного протипожежного стану, в тому числі: відсутня система протипожежного захисту; не зроблено заміри опору ізоляції і перевірку опрацювання приладів від короткого замикання; із третього поверху передбачено менше двох евакуаційних виходів по самостійних (окремих) шляхах евакуації, які ведуть назовні; для людей, які не здатні самостійно пересуватись, заклад не забезпечено засобами для саморятування під час пожежі; відсутній план (схема) евакуації людей на випадок пожежі на третьому поверсі та інші.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України).

3. Під час відвідування з'ясовано, що пересування підопічних обмежується, зокрема прогулянки на свіжому повітрі здійснюються один раз на тиждень. Обмежується також пересування і за межі закладу. На думку пацієнтів і працівників закладу такі обмеження щодо виходу за межі закладу є необхідними для ефективного подолання залежності, особливо на початковому етапі. Лише двоє з усіх клієнтів Центру повідомили, що думають про завершення реабілітації в цьому закладі, однак обоє вагались та вирішили ще залишитись та обдумати це рішення, порадившись із рідними, які б їх забрали додому або

підшукали інший варіант реабілітації. При цьому скарг на працівників Центру чи інших клієнтів вони не висловлювали, підтвердили, що були поміщені в заклад з власної згоди.

4. Форма договору, який укладається в закладі, не відповідає затвердженій наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2020 № 847 формі Типового договору про надання соціальних послуг.

Порушення права на охорону здоров'я (стаття 25 Конвенції про права осіб з інвалідністю, стаття 49 Конституції України, статті 32, 34 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»).

5. Оскільки в закладі соціальні послуги надаються стаціонарно відповідно до підпункту 5 пункту 5 Критеріїв діяльності, ФОП має забезпечити наявність договору із закладом охорони здоров'я або ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Медична документація у закладі на момент відвідування була відсутня. З огляду на це, зробити висновки чи підопічні отримують призначені їм сімейним лікарем ліки, в якому дозуванні і коли вони їх приймають є неможливим. У Центрі наявні певні лікарські призначення, які, зі слів працівників закладу, робить, зокрема, лікар-нарколог. Однак вони оформлені на окремих листочках, без ідентифікації лікаря, який їх надав; відповідна інформація щодо прийому медичних препаратів, які їм призначені, теж відсутня.

Окрім того, зі слів персоналу, у разі необхідності надання підопічним первинної та вторинної медичної допомоги, персонал закладу звертається до їх родичів.

Під час відвідування на другому поверсі були виявлено двоє підопічних, які перебували у важкому психологічному стані, не йшли на контакт та потребують огляду лікарем-психіатром. Окрім того, відповідно до пояснень працівників Центру, ці підопічні перебувають в закладі тривалий термін (понад 4 роки).

6. У закладі відсутня практика отримання інформації про стан здоров'я підопічних при їх прийнятті в Центр, зокрема щодо наявності інфекційних захворювань, що може наражати на небезпеку інших підопічних. Ізоляція новоприбулих осіб з метою попередження поширення інфекційних захворювань на території закладу теж не здійснюється.

За браком вільних приміщень у закладі відсутні окремі приміщення ізоляторів, з метою попередження поширення інфекційних захворювань, що порушує вимоги статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

7. Центр не пристосований до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», зокрема: заклад не обладнано ні ззовні, ні з середини ліфтами або підйомниками (фото 3); коридори закладу не обладнані поручнями; у санітарно-гігієнічних кімнатах не облаштовано штанги поворотні, поручні (фото 4).

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

8. У ході відвідування закладу групою НПМ виявлено перенаселення в окремих приміщеннях, що є порушенням норми житлової площі на особу, та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). За браком площі, пацієнти розміщуються на двоярусних ліжках; в деяких випадках ліжка розміщені впритул, що порушує право на приватність (фото 5).

9. Кімнати, у яких проживають клієнти центру потребують проведення ремонтних робіт: у деяких кімнатах на стінах грибок та пліснява (фото 6). Такий стан житлових кімнат не сприяє комфортному проживанню клієнтів у закладі та може призвести до погіршення їх стану здоров'я (фото 7). Відсутні в достатній кількості шафи та тумби для зберігання особистих речей.

10. Організація триразового харчування в закладі забезпечується власними потужностями. Продукти закупаються і використовуються для приготування їжі і зберігаються в холодильнику з порушенням правил товарного сусідства та без відповідного маркування, що суперечить Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 8). Раціон харчування не є збалансованим (зокрема, відсутні м'ясні, рибні продукти), відсутнє перспективне меню.

Порушення права підопічних на отримання інформації про свої права та обов'язки, права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (статі 40 і 57 Конституції України, стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

11. У закладі відсутні стенди з інформацією про права підопічних, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав. Також відсутня інформація про надавача послуг .

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

ФОП Каркавіну Сергію Сергійовичу (Реабілітаційний центр для людей із залежністю «Пріоритет»/ Центр психо-соціальної ресоціалізації та адаптації «Пріоритет») забезпечити:

приведення діяльності Центру у відповідність до положень Закону України «Про соціальні послуги»;

внесення закладу до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

приведення Договору, який укладається у Центрі, до затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2020 № 847 форми Типового договору про надання соціальних послуг;

реалізацію права підопічних на свободу пересування та на щоденні прогулянки на свіжому повітрі;

дотримання безпекових заходів під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» та належний протипожежний стан закладу;

надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору з закладом охорони здоров'я;

виділення приміщення для ізоляції новоприбулих осіб, з метою попередження поширення інфекційних захворювань на території закладу, відповідно до вимог статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»;

дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

дотримання норм житлової площі на особу відповідно до вимог ДБН В.2.2-18:2007;

дотримання права підопічних на достатній життєвий рівень та приватність, зокрема, шляхом проведення необхідних ремонтних робіт в житлових кімнатах та забезпечення окремих спальних місць для кожного підопічного;

контроль за організацією харчування підопічних;

розміщення у доступному місці стенду з інформацією про права підопічних, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав.

Додаток: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
в Хмельницькій області**

Оксана КІЗАЄВА

фото 1

фото 2

фото 3

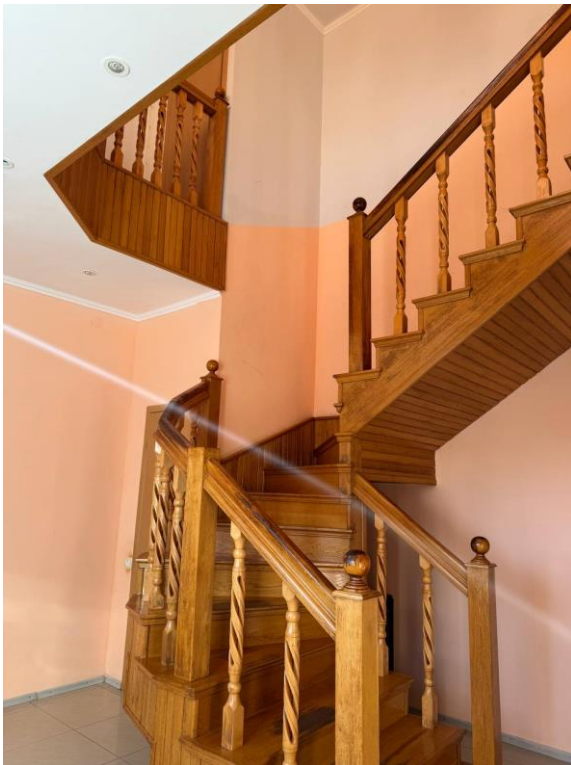

фото 4

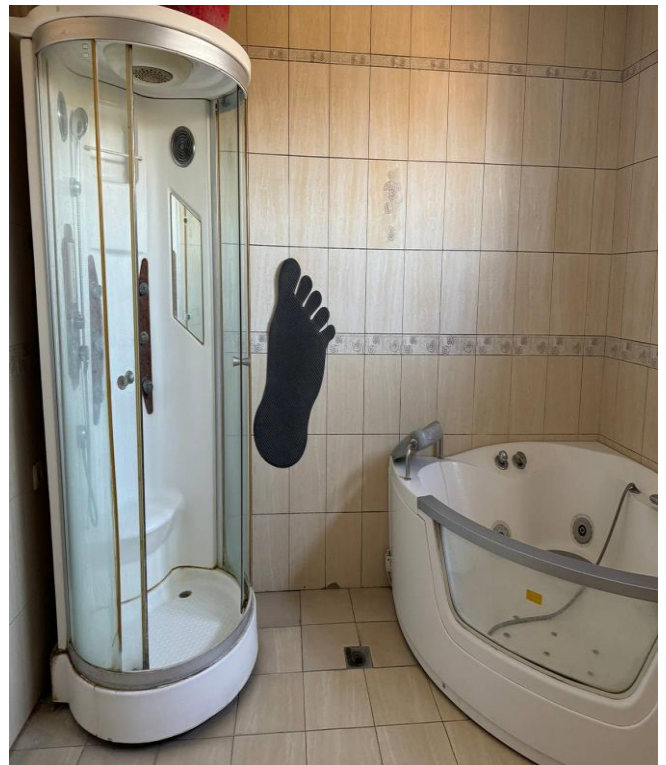

фото 5

фото 6

фото 7

фото 8

